

СЛОВО О СРПСКОМ ПИСМУ

(Милош Ковачевић, *У одбрану српске ћирилице – хрестоматија*, Српско просвјетно и културно друштво „Просвјета”, Пале, 2013)

Српско културно и просвјетно друштво „Просвјета – основано 1902. године, а обновљено 1990. године у Сарајеву – у прошлој, 2013. години предало је читаоцима књигу угледног српског лингвисте проф. др Милоша Ковачевића *У одбрану српске ћирилице – хрестоматија*. Ради се о првој хрестоматији текстова о српској ћирилици, коју је проф. Ковачевић сачинио „с циљем да се ћирилици врати значај који је, изузимајући посљедњи вијек, код Срба увијек имала”.

Вјероватно да није забиљежен ниједан сличан примјер у свијету да народ попут Срба толико занемари и деградира своје писмо, да својим ниподаштавајућим односом према властитом писму и кад за то и није постојао било какав разлог – доведе српску ћирилицу у такав положај да је почела нестајати.

Проф. Ковачевић спада у ред српских научних прегалаца који су се одважили да на почетку распада бивше СФРЈ стану у одбрану српског језика и писма и, руководећи се научним аргументима, свима покажу и докажу истину о српском језику и писму. Отуда је и логично било да један такав ауторитет направи селекцију текстова за овакву књигу, с намјером да се коначно српски народ приволи да се врати својим коријенима и очувању српског језика и српске ћирилице.

Књига која је пред читалачком публиком садржи 21 оглед еминентних стручњака што су, сваки на свој начин, својим радом и залагањем покушали ћирилици вратити статус какав је некад имала, а који је највише изгубила у двадесетом вијека. Изузимајући текст Лазе М. Костића (објављен први пут 1955. године), сви радови у хрестоматији новијег су датума и настали су у периоду 1989–2013. Текстови у тим радовима нису уско стручни у лингвистичко-филолошком смислу, него су они више информативног карактера, а разлог је јасан – циљ је да се цјелокупна јавност информише о ћирилици као најсавршенијем а најпрогоњенијем писму на свијету, о настанку ћирилице, о њеном стату-

су кроз вијекове, и на крају – о данашњем статусу и корацима које је потребно учинити да се ћирилица сачува од даљег урушавања и пропадања. Осим тога, изабрани огледи у овој хрестоматији понекад одишу емоцијама, те се стиче утисак да је у већини њих *оловка писала срцем*.

Након уводне ријечи приређивача, у књизи се налазе четири поглавља, гдје се из различитих аспеката говори о феномену српске ћирилице.

У првом поглављу, с насловом О ИСТОРИЈИ СРПСКЕ ЋИРИЛИЦЕ (23–113), дато је шест текстова, у којима се читалац информише о историјским питањима настанка и развоја српске ћирилице. У текстовима Радмила Маројевића: *Ћирилица на раскрићу векова* (23–29) и Драгана Бараћа: *Словенска и српска ћирилица* (30–34) утврђује се мјесто српске ћирилице међу осталим словенским ћирилицама, те наводе типови и реформе ћирилице. О прилагођавању и коначном уобличавању српске ћирилице зарад лакше употребе и обједињавања српског језичког простора пише Александар Милановић: *Српска ћирилица и концепције књижевног језика у 19. веку* (35–54), а о историјском континуитету и фалсификовању историјских чињеница ради присвајања српске културне и језичке баштине налазимо податке у радовима Биљане Самарцић: *Ћирилица као босанчица и њезв. хрватска ћирилица* (55–67) и Милоша Ковачевића: *Хрватска својаштања историје српске ћирилице* (67–72). Најдужи рад у овој књизи – Јелица Стојановић: *Континуитет, распрострањење и стајус српске ћирилице – кроз вијекове и данас* (73–113) информише нас о континуитету ћирилице, њеном присуству и распрострањености, о односу институција према ћирилици, о односу и виђењу научне и стручне јавности, о значају ћирилице и сл. На страницама овог текста читалац ће наћи и податке о званичним забранама српске ћирилице: у вријеме Марије Терезије, Фрање Јосифа II, те у Првом и Другом свјетском рату.

Другу тематску цјелину – ОКО УСТАВНОГ СТАТУСА СРПСКЕ ЋИРИЛИЦЕ (117–138) представљају три рада. Радомир Лукић: *Ћирилица у амандманима на Устав СР Србије* (117–122), Милош Ковачевић: *Стајус ћирилице у уставима и законима о језику и писму у српским земљама* (123–132) и Слободан Антонић: *Венецијанска комисија и ћирилица* (133–141). Ту нас аутори радова обавјештавају о несугласицама и проблемима што су се јавили као посљедица проглашења ћирилице као јединог службеног писма у појединим уставима српских земаља и, наводећи

многе чињенице, дају своје аргументе за рјешавање правног статуса ћирилице у српским земљама.

Треће поглавље – ОДУМИРЕ ЛИ СРПСКА ЋИРИЛИЦА (141–208) чини седам радова: Радомир Лукић: *За и прошив ћирилице* (141–145), Радмило Маројевић: *Ештаје и методи истискивања српске ћирилице* (146–153), Драгољуб Петровић: *Ћирилица несѣаје заједно са Србима* (152–173), Драгана Новаков: *Ћирилица у Србији данас* (174–185), Срето Танасић: *Ћирилица као ѿочешак и крај српске културе* (186–196), Михаило Шћепановић: *Ћирилица ѿод ѿовезачом шавнила* (197–200) и Миланка Бабић: *Социолнѿвистѿички асѿектѿи омаловажавања ћирилице* (201–208). Општа оцјена у свим радовима јесте да је ћирилица темељ српске културе, темељ који је увелико уздрман, те се закључује да однос какав имамо према ћирилици доводи до њеног одумирања. Како Ковачевић примјећује, „сваки од тих текстова готово као нужну компоненту садржи не само жал због актуелног стања српске ћирилице, него и својеврстан апел за нужно заустављање њеног одумирања”.

Структуру посљедњег, четвртог поглавља, насловљеног: ВРАТИМО СЕ ЋИРИЛИЦИ (208–247), чини пет радова: Предраг Пипер: *Симболичка вредност српске ћирилице и савремено сѣање српске културе* (211–225), Лазо М. Костић: *Шѣа значи за нас ћирилица* (226–229), Мато Пижурѿца: *Зашѣо бранимо ћирилицу?* (230–233), Владислав Ђорђевић: *Двадесетѿ разлоѿа за ћирилицу* (234–239) и Драгољуб Збиљѿић: *С ћирилицом у Евроѿу* (240–247). Ово поглавље, у виду логичног закључка свега наведеног у књизи, шаље поруку српском роду да чува ћирилицу као темељ свог бића, као основу културног и националног идентитета, као нешто што је неодвојиви дио нас и нешто што треба да са собом носимо ма гдје били.

На стр. 249–251 дати су био-библиографски подаци о приређивачу.

Наравоученије ове хрестоматије (што је приређивач на два мјеста и поменуо у уводној ријечи) могла би да буде порука: *У ѿаметѿ се, Срби! Не науѿишѿајѿе ћирилицу и враѿимо се ћирилици!*

